

Lundy Bancroft

ZAKAJ TO POČNE?

*Kaj se dogaja v glavah jeznih
in nadzirajočih moških*

Lundy Bancroft

ZAKAJ TO POČNE?

*Kaj se dogaja v glavah jeznih
in nadzirajočih moških*

Prevedla Darja Klemenčič

UMco

Ljubljana, 2018

Lundy Bancroft
ZAKAJ TO POČNE?
Kaj se dogaja v glavah jeznih in nadzirajočih moških

WHY DOES HE DO THAT?
Inside the Minds of Angry and Controlling Men

Copyright © 2002 by Lundy Bancroft.
All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.
This edition published by arrangement with G.P. Putnam's Sons, an imprint of
Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

© za Slovenijo UMco, d. d., 2018. Vse pravice pridržane.

Prevod: Darja Klemenčič

Izdajatelj in založnik: UMco d. d.
Zbirka Angažirano

Urednik: Samo Rugelj
Pomočnica urednika: Renate Rugelj
Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba
Oblikovanje ovitka: Žiga Valetič
Fotografija na naslovnici: Depositphotos
Postavitev: Aleš Cimprič
Izdelava kazala: Vanja Jazbec
Tisk: Primitus d. o. o.
Naklada: 400 izvodov, 1. natis
Ljubljana, 2018

Brez pisnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, skupaj s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

159.9:343.615-051

BANCROFT, Lundy

Zakaj to počne? : kaj se dogaja v glavah jeznih in nadzirajočih moških / Lundy Bancroft ; prevedla Darja Klemenčič. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2018. - (Zbirka Angažirano)

Prevod dela: Why does he do that?

ISBN 978-961-6954-99-0

293830912

UMco d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

Tisočim pogumnim ženskam
(mnoge od njih so same preživele zlorabo),
ki so ustvarile gibanje proti zlorabi žensk, in
številnim moškim,
ki so se pridružili temu boju kot zavezniki.

Vsebina

Zahvale	9
Terminologija	13
Uvod	15

PRVI DEL

NARAVA NASILNEGA RAZMIŠLJANJA

1. Skrivnostnost	25
2. Mitologija	47
3. Nasilna mentaliteta	81
4. Tipi nasilnih moških	113

DRUGI DEL

NASILNI MOŠKI V RAZMERJIH

5. Kako se zloraba začne	149
6. Nasilni moški v vsakdanjem življenju	181
7. Nasilni moški in spolnost	219
8. Nasilni moški in zasvojenost	243
9. Nasilni moški in razveza	265

TRETJI DEL

NASILNI MOŠKI V SVETU

10. Nasilni moški kot starši	291
11. Nasilni moški in njihovi zavezniki	335
12. Nasilni moški in pravni sistem	357

ČETRTE DEL

SPREMINJANJE NASILNEGA MOŠKEGA

13. Kako moški postane nasilen	387
14. Proces spremembe	407
15. Ustvarjanje sveta brez nasilja	445

Viri	469
Kam se lahko obrnete?	479
Imensko in stvarno kazalo	485

Zahvale

NA SVOJI POTI k razumevanju obnašanja in miselnosti nasilnih moških sem imel veliko učiteljev. Preden naštejem njihova imena, se moram zahvaliti predvsem številnim partnericam ali nekdanjim partnericam mojih strank, ki so z mano delile svoje zgodbe in tako osvetlile zanikanja in izkrivljanja dogodkov, katere so opisovali moji pacienti. Ženske, ki so preživele zlorabo, so bile moje največje učiteljice, in če bi bilo njihovih glasov več in glasov nasilnih moških in njihovih zaveznikov manj, bi se svet hitro premaknil in odpravil kronično neprimerno ravnanje, s kakršnim se toliko žensk sooča v svojih intimnih razmerjih.

Moji prvi kolegi pri Emerge (prvi program za nasilne moške), ki so me poslali na pot, ki me je pripeljala do sem, so David Adams, Susan Cayouette, Ted German, Magueye Seck, Chuck Turner, Charlene Allen in Jim Ptacek. Poleg tega, da je z njimi užitek delati, mi je ta skupina zagotavljala nepogrešljivo intelektualno podporo in stimulacijo. Upam, da sem jim bil sposoben vrniti vsaj del tega, kar so mi dali.

K rasti mojega razumevanja nasilnih moških in njihovega vpliva na njihove partnerice in otroke je prav tako pomembno vplivala Carole Sousa, ki nas je pri Emerge simultano poučevala. Njene kritike naših slepih peg so bile pogosto nadležne, predvsem zato, ker so bile tako pravilne. Nobena oseba ni bolj

prispevala k mojemu razumevanju, ki ga zdaj delim z vami. Zahvaliti se moram Carole, da je velikodušno pregledala rokopis te knjige in označila svoje pripombe (pomembne, kot po navadi) z več desetimi lepljivimi lističi. Njeni predlogi so okrepili vsebino te knjige.

Drugi pomembni vplivni ljudje na moj vpogled v nadzirajoče in jezne moške in uničenje, ki ga pustijo za sabo, so bili Lonna Davis, Pam Whitney, Isa Woldegiorguis, Susan Schechter, Sarah Buel, Jim Hardeman, Janet Fender in Brenda Lopez. Prav tako bi se rad zahvalil Jeffu Edlesonu, Claire Renzetti, Jacksonu Katzu, Petru Jaffeu, Barbari Hart, Bonnie Zimmer, Elaine Alpert, Joan Zorza, Jennifer Juhler, Stephanie Eisenstat, Rangeu Hutsonu, Scottu Harshbargerju in Maureen Sheeran za njihove prispevke k mojemu učenju o zlorabi in zatiranju ter za njihovo strokovno podporo in spodbudo. Kate O'Kane je prispevala tako, da mi je zagotovila lep in sproščujoč prostor, kjer sem lahko pisal.

Prav tako moram priznati, da sem se v preteklih letih veliko naučil od svojih pacientov, vendar ne bi bilo primerno, da bi se jim zahvalil, saj bi bilo brez njihovega zlorabljanja žensk pisanje te knjige nepotrebno.

Hvaležen sem Gillian Andrews, Carlene Pavlos, Jayu Silvermanu, Stevu Holmesu, Catherine Benedict, Gail Dines, Carrie Cuthbert in Kim Slotu tako za njihovo osebno podporo kot za intelektualno in strokovno stimulacijo in pomoč v preteklih letih. Zlasti Gillian in Gail sta mi leta prigovarjali, naj napišem knjigo, ki je v veliki meri nastala zaradi njenega nenehnega spodbujanja; Gillian je prispevala tudi dragocene pripombe in predloge v zvezi z rokopisom. Tudi moja družina je bila med procesom zamudnega in včasih stresnega pisanja ljubeča (in strpna) ter v podporo; rad vas imam in hvaležen sem vam bolj, kot lahko izrazim z besedami.

Izjemno sem hvaležen svoji agentki, Wendy Sherman, ki je odigrala glavno vlogo pri oblikovanju prvotnega koncepta

knjige in nadaljnje delo vodila v pravo smer. Pisatelj ne bi mogel biti v boljših rokah. Moja zahvala gre tudi Deb Futter na Doubledayu, ki me je pripeljala do Wendy. Moj urednik pri Putnamu, Jeremy Katz, je od samega začetka neomajno verjel v ta projekt in mi pomagal v nekaterih trenutkih tesnobe ali obotavljanja. Na Jeremyja je padlo na tone besedila, ki ga je preuredil in ugotovil, kako naj ga oblikuje v spodobno celoto. Prav tako bi rad izrazil zahvalo drugim ljudem pri Putnamu, ki so podprli knjigo in delali z njo, vključno z AnnMarie Harris, Denise Silvestro, Marilyn Ducksworth in Brendo Goldberg.

Na koncu želim izraziti svojo globoko hvaležnost trem ljudem, ki me ne poznajo, a me je navdihnilo njihovo delo: Bruceu Cockburnu, Mercedes Sosa in Lindi Hogan. Morda se naše poti še srečajo.

Lundy Bancroft

Terminologija

KO SE SKLICUJEM NA JEZNE in nadzirajoče moške, v večini primerov uporabljam krajša izraza – *nasilen moški* in *nasilnež*. Uporabljam ju zaradi berljivosti in ne zato, ker bi menil, da je nasilen vsak človek, ki ima težave z jeznim ali nadzirajočim vedenjem. Izbrati sem moral preprosto besedo, da bi jo lahko uporabil za katerega koli človeka, ki ima ponavljajoče se težave z nespoštovanjem, nadziranjem, žaljenjem ali razvrednotenjem njegove partnerice, ne glede na to, ali njegovo vedenje vključuje tudi bolj eksplicitno verbalno nasilje, fizično nasilje ali spolno neprimerno ravnanje. Katero koli od teh vedenj ima lahko resne posledice za življenje ženske in lahko povzroči, da se ta počuti zmedena, depresivna, zaskrbljena ali prestrašena. Torej, tudi če vaš partner ni nasilen, boste ugotovili, da lahko veliko tega, kar je opisano na naslednjih straneh, tako vam kot vašemu partnerju pomaga pojasniti težave v vašem odnosu, kakor tudi ukrepe, ki jih lahko sprejmete, da boste bliže bolj zadovoljujočemu, podpirajočemu in intimnemu partnerstvu. Če niste prepričani, ali se obnašanje vašega partnerja imenuje zloraba ali ne, preglejte vsebino 5. poglavja.

Hkrati ne pozabite: tudi če obnašanje vašega partnerja ne ustreza opredelitvi zlorabe, lahko še vedno resno vpliva na vas. Kakršna koli partnerjeva prisila ali nespoštovanje pomeni

pomembno težavo. Nadzorujoči moški se poslužujejo celotnega nabora vedenj – od tistih, ki kažejo le nekaj od taktik, ki sem jih opisal v tej knjigi, pa do tistih, ki uporabljajo skoraj vse izmed njih. Ti ljudje se razlikujejo tudi po svojih stališčih – od tistih, ki so pripravljene sprejeti konfrontacijo glede svojega vedenja in si prizadevati, da ga spremenijo, do tistih, ki nika- kor ne bodo želeli sprejeti ženskega pogleda na dogajanje, ki se bodo počutili popolnoma upravičene in postali zelo maščevalni, če se bo partnerica poskušala postaviti zase. (V resnici, kot lahko vidimo v 5. poglavju, je eden od najboljših načinov, da ugotovimo, kako globoko seže pri moškem težava z nadzorom, ta, da pogledamo, kako reagira, ko začnete zahtevati, da z vami ravna bolje. Če sprejema vaše ugovore in dejansko naredi kaj, da bi se spremenil, se obeti za prihodnost nekoliko izboljšajo.)

Poleg tega sem se odločil za uporabo izraza *on*, ki se nanaša na nasilno osebo, in izraza *ona*, ki se nanaša na zlorabljenega partnerja. Ta izraza sem izbral zato, ker pravilno opisujeta veliko večino razmerij, v katerih se zlorablja moč. Vendar pa sta nadzor in zloraba razširjeni težavi tudi v lezbičnih in gejevskih partnerstvih. Večina tega, kar sem opisal v tej knjigi, tako velja tudi za istospolne partnerje.

Uvod

KOT SVETOVALEC, ocenjevalec in raziskovalec že petnajst let delam z jeznimi in nadzirajočimi moškimi in v dva tisoč ali več primerih, v katere sem bil vpleten, sem si nabral veliko znanja. Spoznal sem opozorilne znake zlorabe in nadzora, ki jih lahko ženska opazi že na začetku odnosa. Ugotovil sem, kaj nadzirajoči moški *v resnici* govori, odkril sem pomen, ki se skriva za njegovimi besedami. Prepoznal sem namige, ki sporočajo, kdaj se verbalno in čustveno nasilje lahko sprevrže v fizično nasilje. Našel sem načine, kako ločiti nasilne moške, ki se samo pretvarjajo, da so se spremenili, od tistih, ki si pristno prizadevajo, da bi se spremenili. Naučil sem se, da ima problem nasilja presenetljivo malo opraviti s tem, kako se moški *počuti* (moji pacienti se od nenasilnih moških dejansko le malo razlikujejo glede na njihove čustvene izkušnje), in vse s tem, kako *razmišlja*. Odgovori so v njegovi glavi.

Vendar pa ne glede na to, kako navdušen sem nad tem, da sem imel priložnost pridobiti ta vpogled, *nisem eden od tistih, ki ga najbolj potrebujejo*. Ljudje, ki jim lahko znanje o nasilnih moških in o tem, kako ti razmišljajo, najbolj koristi, so ženske. One lahko uporabijo tisto, kar sem se naučil: da si priznajo, kdaj jih nadzirajo ali so v razmerju razvrednotene, da najdejo načine, kako bi prekinile zlorabo, če se dogaja, kakor tudi,

kako se naslednjič izogniti razmerju z nasilnim moškim. Namen te knjige je opremiti ženske s sposobnostjo, da se fizično in psihično zaščitijo pred jeznimi in nadzirajočimi moškimi.

Ko sem se pripravljajal na pisanje te knjige, sem najprej sestavil seznam enaindvajsetih vprašanj, ki so mi jih ženske najbolj pogosto zastavljale o svojih nasilnih partnerjih. Vprašanja, kot so:

»Ali mu je res žal?«

»Zakaj tako veliko najinih prijateljev drži z njim?«

»Me bo nekega dne udaril?«

In še mnoga druga. Nato sem svoje razlage zgradil okoli teh vprašanj, da bi ženske lahko našle informacije, ki jih nujno potrebujejo. Teh enaindvajset vprašanj sem izpostavil v knjigi; morda si boste zaželeli takoj preleteti knjigo, da bi dobili hiter vpogled, kako sem se lotil obravnave vprašanj, ki so najbolj pereča za vas.

Moj cilj je ponuditi pomoč vsaki ženski, ki se bori s tem, kako je obravnavana v razmerju, ne glede na to, kakšno nalepko je lahko prilepila vedenju svojega partnerja. Besedi, kot sta *nadzor* in *zloraba*, sta lahko težki, in morda se vam zdi, da ne ustrežata vašim okoliščinam. Odločil sem se, da bom uporabil izraz *nasilneži*, ki se nanaša na moške, ki uporabljajo široko paleto nadzirajočega, omalovažujočega ali zastrašujočega vedenja. V nekaterih primerih govorim o fizičnih nasilnežih in v drugih primerih o moških, ki zlorablajo ali žalijo svoje partnerice, vendar jih nikoli ne udarijo. Nekateri moški, ki jih opisujem na prihodnjih straneh, svoje razpoloženje spreminjajo tako drastično in tako pogosto, da ženska nikoli ni prepričana, *kakšni* so, kaj šele, da bi jih lahko označila. Vaš partner je morda aroganten ali se poigrava z vašim razumom ali znova in znova ravna sebično, vendar vas boljši vidiki njegove osebnosti lahko prepričajo,

da je kilometre daleč od tega, da bi bil »nasilnež«. Prosim, ne dovolite, da bi vas moj jezik odvrnil; besedo *nasilnež* sem preprosto izbral, namesto da bi rekel »moški, ob katerih se njihove partnerice počutijo kronično zlorabljene ali razvrednotene«. Če veste, da obstaja izraz, ki bolje ustreza vašemu partnerju, lahko uporabite tega. Vendar ste lahko prepričani, da boste, ne glede na način zlorabe, ki ga uporablja vaš partner, na teh straneh našli odgovore na številna vprašanja, ki so vas zmedla.

Tudi če je oseba, s katero ste v razmerju, enakega spola kot vi, boste odgovore na svoja vprašanja našli v tej knjigi. Lezbijke in geji, ki zlorabljajo svoje partnerje, razmišljajo zelo podobno in uporabljajo večino taktik in izgovorov kot heteroseksualni moški. V tej knjigi sem uporabil izraz *on* za nasilneža in *ona* za zlorabljenega partnerja, da bi moja razprava ostala preprosta in jasna, vendar so zlorabljene lezbijke in geji v mojih mislih, prav tako kot so zlorabljene heteroseksualne ženske. Seveda boste morali spremeniti spol, da bo ustrezal vašemu odnosu, za kar se vnaprej opravičujem. V 6. poglavju boste našli tudi del, v katerem posebej govorim o podobnostih in razlikah v istospolnih nasilnih razmerjih.

Knjiga vsebuje zgodbe o moških iz zelo različnih rasnih in kulturnih okolij. Čeprav se vedenje nasilnih moških od kulture do kulture nekoliko razlikuje, sem ugotovil, da podobnosti močno prekašajo razlike. Če je vaš partner temnopolit ali priseljenec ali če ste sami član ene od teh skupin, boste ugotovili, da je veliko tega, kar obravnava ta knjiga, precej podobno vašim izkušnjam. Nisem določil rase ali narodnosti v primerih, ki sem jih opisal na teh straneh, vendar je približno tretjina storilcev, katerih zgodbe sem povedal, temnopolitih oziroma moških iz držav zunaj severne Amerike. V 6. poglavju obravnavam tudi nekatera posebna rasna in kulturna vprašanja.

MOJE IZKUŠNJE PRI DELU Z JEZNI MI IN NADZIRAJOČIMI MOŠKIMI

Leta 1987 sem začel z individualnim in skupinskim svetovanjem nasilnim moškim, ko sem delal za program Emerge. To je prva agencija v Združenih državah Amerike, ki je ponujala specializirane storitve za moške, ki so zlorabljali ženske. Naslednjih pet let sem delal skoraj izključno s pacienti, ki so se programu priključili prostovoljno. Po navadi so se programu pridružili pod hudim pritiskom svojih partneric, ki so bodisi govorile o prekinitvi razmerja ali pa so ga že prekinile. V mnogih primerih so ženske šle na sodišče, da bi pridobile prepoved približevanja, ki bi partnerja pravno zadržala proč od doma. Glavna motivacija moških, ki so iskali svetovanje, je bilo upanje, da bodo rešili svoje partnerske odnose. Običajno so občutili nekaj krivde ali nelagodja glede svojega nasilnega vedenja, vendar pa so hkrati močno verjeli v veljavnost svojih izgovorov in utemeljitev. Zato njihovi občutki slabe vesti sami po sebi ne bi bili dovolj, da bi jih obdržali v mojem programu. V prvih letih so bili pacienti, s katerimi sem delal, moški, ki so veliko pogosteje kot fizično uporabljali verbalno in čustveno nasilje, čeprav je bila večina od njih vsaj nekajkrat fizično zastrašujoča ali žaljiva.

Leta 1990 je pravni sistem postal veliko bolj odziven na domače zlorabe, kot je bil v preteklosti, kar je pomenilo, da so moški, ki jim je tako naložilo sodišče, začeli trkati na naša vrata. Ti moški so bili pogosto bolj nagnjeni k fizičnemu nasilju kot naše prve stranke. To je včasih vključevalo tudi uporabo orožja ali grobo pretepanje, ki je imelo za posledico hospitalizacijo njihovih partneric. Vendar smo ugotovili, da se v drugih pogledih ti moški na splošno niso bistveno razlikovali od naših verbalno nasilnih strank: njihova stališča in izgovori so bili enaki in njihova duševna krutost je šla z roko v roki z njihovimi fizičnimi napadi. Enako pomembno je bilo tudi, da so pretepe

partnerice večinoma opisovale enake stiske v svojem življenju kot ženske, ki so bile psihično zlorabljeni. To nas je pripeljalo do spoznanja, da imajo različne oblike zlorabe na ženske podobno razdiralen učinek.

V vseh mojih letih dela s nadzirajočimi in nasilnimi moškimi smo bili moji kolegi in jaz sam dosledni in smo vedno govorili z žensko, ki jo je naš pacient zlorabljal, ne glede na to, ali je bil par še vedno skupaj ali ne. (In če je začel nov odnos, smo govorili tudi z njegovo takratno partnerico ter tako izvedeli za načine, kako so nasilni moški nadaljevali svoje vzorce iz enega razmerja v drugega.) V teh pogovorih z ženskami smo prejeli največ znanja o moči in nadzoru v razmerjih. Izjave pričajočih žensk so nas naučile, da zlorablajoči moški predstavljajo svoje zgodbe z ogromno zanikanja, minimiziranja in izkrivljanja preteklosti svojega vedenja. Zato je nemogoče, da bi dobili natančno sliko o tem, kaj se dogaja v takšnih odnosih, ne da bi pazljivo poslušali zlorabljeno žensko.

Svetovanje nasilnim moškim je težko delo. Ti se po navadi zelo neradi soočijo s škodo, ki so jo povzročili ženski in pogosto tudi otrokom, čvrsto se oklepajo svojih izgovorov in krivijo žrtev. Kot boste videli na prihodnjih straneh, so navezani na različne privilegije, do katerih pridejo z zlorabljanjem svojih partneric. Razmišljajo na način, ki jim onemogoča, da bi si predstavljali, da so lahko v spoštljivem in enakovrednem odnosu z žensko.

Včasih me vprašajo, zakaj delati z nasilnimi moškimi, če jih je tako težko spremeniti. Razlogov je več. Prvič, če se samo en človek iz desetčlanske skupine bistveno in trajno spremeni, sta bila moj čas in energija porabljena koristno, saj bodo njegova partnerica in njegovi otroci doživeli dramatične spremembe v kvaliteti svojega življenja. Drugič, verjamem, da je prav, da nasilneži odgovarjajo za svoja dejanja. Če se udeležijo programa za nasilne moške, jih vsaj lahko pozovemo, da odgovarjajo za škodo, ki so jo napravili. Upam (in vidim znamenja), da se lahko kulturne vrednote sčasoma spremenijo, če moški, ki

kronično grdo ravnajo z ženskami in jih degradirajo, odgovarjajo za svoje vedenje. Tretje, kar je verjetno najbolj pomembno, pa je: menim, da je ženska, ki jo moja stranka zlorablja, oseba, ki ji v prvi vrsti služim in sem v stiku z njo vsaj vsakih nekaj tednov. Moj cilj je, da ji dam čustveno podporo, ji pomagam spoznati svetovalne in pravne storitve, ki obstajajo v njeni skupnosti (običajno brezplačno) in ji pomagam njen um izmotati iz vozla, ki ga je zavezal njen nasilni partner. Ženski lahko pomagam, da nasilni partner težje manipulira z njo, lahko jo tudi opozorim na nepoštenne manevre, ki jih načrtuje. Dokler ostanem osredotočen na žensko in njene otroke, ki si najbolj zaslužijo in najbolj potrebujejo mojo pomoč, je moj prispevek skoraj vedno pozitiven, ne glede na to, ali se moja žaljiva stranka odloči, da se bo resno soočila s svojim problemom ali ne. (V 14. poglavju opisujem, kaj se dejansko dogaja v programu svetovanja nasilnim moškim, in razložim, kako lahko ženska ugotovi, ali se določeni program izvaja pravilno.)

V zadnjih letih sem – kot raziskovalec za zlorabo otrok in kot sodni izvedenec glede skrbništva na različnih sodiščih – pri svojem delu začel uporabljati nov način dela z družinami, ki so bile prizadete zaradi zlorab. V 10. poglavju delim z vami nekaj spoznanj, ki sem jih pridobil z obravnavo izkušenj otrok, ki so izpostavljeni nasilnim moškim – po navadi njihovim očetom ali očimom –, in načine, kako nekateri moški nadaljujejo z vzorci zlorablajočega in zastrašujočega vedenja v boju za skrbništvo prek sodišč.

KAKO UPORABLJATI TO KNJIGO

Ena izmed prevladujočih značilnosti življenja z jeznim ali nadzirajočim partnerjem je, da vam pogosto *pove, kako bi morali razmišljati*, in vas poskuša pripraviti do tega, da bi začeli dvomiti ali da bi razvrednotili svoja dožemanja in prepričanja. Ne bi rad,

da vaše izkušnje s to knjigo ponovno ustvarijo to nezdravo dinamiko. Ko boste brali strani pred vami, je najbolj pomembno, da pozorno prisluhnete, kaj vam govorim, in da vedno mislite nase. Če kak del knjige ne ustreza vašim izkušnjam, ga dajte na stran in se osredotočite na tiste dele, ki se vas tičejo. Morda lahko knjigo od časa do časa celo odložite in se vprašate: Ali to velja za *moj* odnos? Kakšne so moje izkušnje glede tega, kako razmišlja in se obnaša nadzirajoč ali krut človek? Če ste prišli do strani, ki vas ne nagovarjajo – na primer zato, ker nimate otrok ali ker vaš partner ni nikoli fizično zastrašujoč –, jih preprosto preskočite do vsebine, ki pa vam lahko pomaga.

Nekatere ženske bodo ugotovile, da je biti sam s to knjigo pretežko, saj prebuja občutke in spoznanja, ki vas preplavijo. Spodbujam vas, da si poiščete podporo zaupanja vrednih prijateljev in družine. Medtem ko boste brali to knjigo, je verjetno, da lahko razumevanje v vas prebudi tudi zavedanje, ki je boleče.

Če ne morete najti nikogar, ki ga poznate, da bi se pogovorili – a tudi, če ga lahko –, pokličite SOS telefon na vašem območju. Še enkrat, naj vam ne bo težko uporabiti besede *nasilje*; osebje na drugi strani linije je tam zato, da vas posluša in da vam pomaga razmišljati o vsakem razmerju, v katerem ste obravnavani tako, da se počutite slabo.

Razumem, kako neprijetno je, ko se pogovarjate z ljudmi, ki jih imate radi, o neprimernem ravnanju, ki ga doživljate v vašem razmerju. Morda vas je sram, da imate partnerja, ki se včasih obnaša neprijazno ali zastrašujoče. Morda se bojite, da bodo ljudje kritični do vas, ker ga ne morete takoj zapustiti. Ali pa vas morda skrbi ravno nasprotno: ljudje okoli vas so tako navdušeni nad vašim partnerjem, da se sprašujete, ali vam bodo verjeli, ko opisujete, kako zloben ali žaljiv zna biti. Ne glede na vaše strahove je nujno, da *ne* ostanete osamljeni s svojo stisko ali zmedo v zvezi s tem, kar se dogaja v vašem razmerju. Najdite nekoga, ki mu lahko zaupate – morda je to celo

oseba, za katero v preteklosti nikoli niste pomisli, da se ji boste odprli –, in se razbremenite. To je verjetno najbolj pomemben korak, ki ga lahko naredite na poti k izgradnji življenja brez nadzora ali zlorab.

Če je nadzirajoče ali ponižujoče obnašanje vašega partnerja kronično, brez dvoma večino časa razmišljate o njem in se sprašujete, kako mu ugoditi ali ga pripraviti do tega, da bi se spremenil. Posledično boste morda ugotovili, da nimate veliko časa za razmišljanje o *sebi* – razen o tem, kaj je v njegovih očeh narobe z vami. Eden od mojih osrednjih razlogov za pisanje te knjige je, ironično, da vam pomaga *manj* razmišljati o njem. Upam, da vam z odgovori na čim več možnih vprašanj in razjasnitvijo zmede, ki jo ustvarja zloraba, lahko pomagam, da se izognete pasti obsedenosti s svojim partnerjem. Postavite sebe – in svoje otroke, če ste mama – nazaj v središče svojega življenja, kamor spadate. Jezen in nadzirajoč moški je lahko sesalec, ki iz ženske poseša življenje. Vendar obstajajo načini, kako dobiti svoje življenje nazaj. Prvi korak je, da se naučite prepoznati, kaj vaš partner počne in zakaj, kar vam bodo strani pred vami osvetlile. Toda ko boste končali s poglobljanjem v misli nasilneža s pomočjo te knjige, je pomembno, da se dvignete nazaj na površje in *poskušate ostati, kolikor je mogoče, na suhem*. Ne mislim, da bi morali nujno zapustiti svojega partnerja – to je zapletena in zelo osebna odločitev, ki jo lahko sprejmete samo vi. A ne glede na to, ali boste ostali ali odšli, je ključna odločitev, da svojemu partnerju ne dovolite več, da izkrivlja objektiv vašega življenja. Zaslužite si, da imate svoje življenje *zase*. Tega ste vredni.

PRVI DEL

NARAVA NASILNEGA RAZMIŠLJANJA

1 Skrivnostnost

PRISLUHnite GLASOVOM TEH ŽENSK:

V njem sta dve različni osebi. Počutim se, kot da živim z dr. Jekyllom in gospodom Hydrom.

Res me ne želi prizadeti. Samo nadzor izgubi.

Vsi drugi mislijo, da je krasen. Samo ne vem, kaj je na meni, da ga tako razjezi.

Ko je trezen, je v redu. Ampak ko je pijan, je bolje, da se ga pazim.

Počutim se, kot da nikoli ni zadovoljen, pa kar koli že naredim.

Nekajkrat me je prestrašil, vendar se otrok ni nikoli dotaknil. Je odličen oče.

Zmerja me z nagnusnimi vzdevki, uro kasneje pa si zaželi spolnosti. Res ne razumem.

Včasih se poigrava z mojim razumom.

Stvar je v tem, da me res razume.

Zakaj to počne?

TO SO IZJAVE ŽENSK, ki opisujejo svojo tesnobo in notranji konflikt glede svojega odnosa. Vsaka od teh žensk ve, da je nekaj narobe – zelo narobe –, ne more pa natančno povedati, kaj. Vsakič, ko ženska misli, da je razvozlala obnašanje svojega partnerja, da končno razume, kaj ga muči, se zgodi kaj novega, se nekaj spremeni. Delčki se ne ujemajo.

Vsaka od teh žensk se trudi, da bi dojela smisel vožnje po toboganu, kar je postal njen odnos. Prisluhnite zgodbi, ki jo je povedala Kristen:

Ko sem prvič srečala Mauryja, je bil takšen moški, o kakršnem sem sanjala. Zdelo se je prelepo, da bi bilo resnično. Bil je očarljiv, zabaven in pameten, najbolje od vsega pa je bilo, da je bil nor name. Zaupala sem mu vse težave, ki sem jih preživela v zadnjih nekaj letih, in bil je tako zelo na moji strani. Bil je pripravljen *početi* kar koli – vse, kar sem želela početi, je bil pripravljen početi z mano. Prvo leto, ko sva bila skupaj, je bilo čudovito.

Ne morem reči, kdaj natančno so se stvari začele spreminjati. Mislim, da je bilo v času, ko sva začela živeti skupaj. Začelo se je s tem, da je govoril, da potrebuje več prostora zase. Počutila sem se zmedena, ker je bilo pred tem videti, kot da je bil *on* tisti, ki je želel, da sva skupaj vsako sekundo.

Potem je postajal vse bolj kritičen in imel je vse več pripomb. Rekel je, da kar naprej govorim in da sem sebična. Mogoče sem. Res je, da veliko govorim. Ampak prej se je zdelo, kot da se me ne more dovolj naposlušati. Začel je govoriti, da ničesar ne počnem s svojim življenjem. Vem, da ima sam velike ambicije, in morda ima prav, da bi mu morala biti bolj podobna, ampak zadovoljna sem s tem, kar imam. In potem glede moje teže. Zdelo se je, kot da ves čas govori, da moram več telovaditi, da nič ne gledam, kaj pojem. To najbolj boli, da vam povem po resnici. Vedno bolj poredko si je zaželel spolnosti, in če sem kdaj sama poskusila dati pobudo, sem lahko pozabila na vse skupaj.

Še vedno sva skupaj, vendar imam občutek, da me bo zapustil. Zdi se, da preprosto nisem kos temu, kar potrebuje. Trudim se, ampak on ne misli tako. In zdaj, ko je res jezen in frustriran, govori stvari, ki me rušijo. Pred nekaj dnevi je rekel: »Lena prasica si, samo moškega iščeš, ki bi te preživljal,

kot tvoja mama.« Tega ne razumem; veliko sem prispevala. Zadnji dve leti, odkar se je rodil najin otroček, nisem bila v službi, vendar se pripravljam, da se bom vrnila na delo. Ne verjamem, da je resno mislil, kar je rekel, ampak vseeno ...

Pravi, da sem se zelo spremenila, vendar nisem zmeraj prepričana, da sem se jaz. Včasih se za nekaj dni zdi kot tisti moški, v katerega sem se zaljubila, in zopet začnem upati, potem pa spet postane tako nezadovoljen z mano. Nekako ga razjezim, ampak ne vem, kaj delam narobe.

Kristen je bila vznemirjena zaradi številnih vprašanj. Kaj se je zgodilo z moškim, ki ga je tako ljubila? Zakaj jo je vedno poniževal? Kaj bi lahko naredila, da bi ustavila njegove izbruhe? Zakaj je mislil, da je *ona* tista, ki se je spremenila?

Druge ženske pripovedujejo zgodbe, ki se precej razlikujejo od Kristenine, vendar se počutijo prav tako zmedene kot ona. Tukaj je Barbarina zgodba:

Fran je nekako tih in sramežljiv. Ampak je srčkan in vanj sem zaljubljena od prvega dne, ko sem ga spoznala. A ves čas moram tekati za njim; res težko ga je spraviti kam ven. Ko greva kam, se veliko pogovarjava, in nikoli ne morem dočakati, kdaj ga bom spet videla. Ampak zgodi se, da minejo trije tedni, ko se sploh ne vidiva, in potem reče, da se ni dobro počutil, ali da je bila v mestu njegova sestra, ali kar koli. Nekajkrat je pozabil, da sva bila dogovorjena.

No, končno se je odprl. Izkazalo se je, da je bil v preteklosti res prizadet. Velikokrat je bil prevaran in ženske so mu zakuhale precej grdobj. Bilo ga je strah, da bi spet komu dovolil blizu.

Poskušala sem mu pokazati, da nisem takšna kot druge ženske, s katerimi je bil. Nisem spogledljiva. Svojega telesa ne razkazujem drugim moškim; to ni moj stil. Ampak Fran mi ne verjame. Vedno pravi, da sem si ogledovala moškega

pri sosednji mizi ali da sem zijala v nekoga, ki je šel mimo. Hudo mi je zanj, ker je tako negotov. Ko je odraščal, je njegova mama varala njegovega očeta, tako da mislim, da je to vse skupaj samo še poslabšalo.

Komaj sem čakala, da se poročiva, saj sem mislila, da se bo potem počutil bolj varnega, ker bom samo njegova, vendar se je zelo nerad zavezal. Ko sva končno rekla »da«, je bil nekaj časa bolj zaupljiv, potem pa se je ljubosumje povrnilo in ga ni nikoli več zapustilo. Več let sem ga prosila, naj obišče terapevta, toda vsakič, ko sem mu to omenila, se je zelo razjezil in rekel, da ni nič narobe z njim.

Pred nekaj dnevi smo šli na rojstnodnevno zabavo k njegovemu prijatelju, in s prijateljevim bratom sva se zapletla v zanimiv pogovor. Samo pogovarjala sva se – mislim, tip sploh ni čeden. Nenadoma je Fran rekel, da moramo domov, ker ima hud glavobol. Med vožnjo domov se je izkazalo, da je bilo ljubosumje pravi razlog za odhod. Začel je kričati name, češ, da ima vrh glave tega, da ga ponižujem pred drugimi ljudmi. S pestjo je razbijal po armaturni plošči in dvakrat ali trikrat me je porinil proti vratom avtomobila. Vsakič, ko sem mu rekla, da si vse samo domišlja, je znorel, zato sem prenehala govoriti. Medtem so najini otroci popolnoma prestrašeni sedeli na zadnjih sedežih.

Pri mojih letih je težko razmišljati o tem, da bi ga zapustila. Začeti od začetka bi bilo zelo naporno. Želim si samo, da bi dobil pomoč.

Barbara se je soočala z drugačnimi težavami kot Kristen. Zakaj ji Fran ni mogel zaupati in zakaj jo je želel izolirati od drugih ljudi? Zakaj ni uvidel, da ima težavo, in zakaj si ni poiskal pomoči? Bi bilo mogoče, da bi jo kdaj hudo poškodoval? Bo njeno življenje sploh kdaj boljše?

Na prvi pogled si Maury in Fran nista prav nič podobna: eden je mlad, priljubljen, energičen in samozavesten, drugi pa je

neroden v družbi, pasiven in hitro užaljen. Fran je včasih fizično nasilen, kar Maury ni. Toda ali sta si res tako različna, kot se zdi? Ali pa njuno vedenje na nezavednem poganja isti motor? To so nekatera od vprašanj, na katera odgovore bomo našli v poglavjih pred nami.

Prisluhnite še eni zgodbi, Laurini:

Paul je krasen človek. Približno šest mesecev sva hodila skupaj, zdaj pa že nekaj več kot pol leta živiva skupaj. Sva zaročena. Vendar se mi tako smili. Njegova bivša žena ga obtožila, da jo je zlorabljal, kar je čista laž. Naredil je napako, to je, da jo je varal, in ona je odločena, da se mu bo maščevala. Nič je ne bo ustavilo. Zdaj je celo rekla, da je bil *nasilen*, in trdi, da jo je nekajkrat udaril in polomil njene stvari. To je smešno! Z njim sem že več kot leto dni, in lahko vam povem, da *sploh ni* takšen. Paul ni nikoli niti roke dvignil nad mano. Pravzaprav mi je pomagal, da sem spet vzela življenje v svoje roke, in mi ves čas stal ob strani. Bila sem v slabem stanju, ko sem ga spoznala, bila sem depresivna in preveč sem pila, zaradi njega pa mi gre zdaj veliko bolje. Sovražim to prasico, ki ga obtožuje za tiste stvari. Še naprej mu bom pomagala, da bo dobil skrbništvo nad svojimi otroki, saj se ona sploh ne obvlada.

Laura se je spraševala, kako je Paulova bivša žena lahko tako prijetnega človeka obtožila zlorabe. Bila je tako jezna, da ni opazila opozorilnih znakov v svojem odnosu s Paulom.

Če bi Kristen, Barbara in Laura sedle skupaj in primerjale svoje zgodbe, bi ugotovile, da njihovi partnerji ne bi mogli biti bolj različni. Osebnosti treh moških se zdijo popolnoma drugačne in njihovi odnosi se odvijajo v zelo različnih smereh. Vendar pa imajo Maury, Fran in Paul dejansko veliko več skupnega, kot se zdi na prvi pogled. Njihovo razpoloženje, vsi njihovi izgovori prihajajo iz istega vira. In vsi trije so nasilni moški.

TRAGEDIJA ZLORABE

Zloraba žensk v odnosih se dotika nepredstavljivega števila življenj. Tudi če pustimo ob strani primere »zgolj« verbalne in čustvene zlorabe in pogledamo samo fizično nasilje, so statistični podatki šokantni: dva do štiri milijone žensk vsako leto v Združenih državah Amerike napadejo njihovi lastni partnerji. U. S. Surgeon General (operativni vodja U. S. Public Health Service Commissioned Corps /PHSCC/ in torej vodilni predstavnik na področju javnega zdravja v zvezni vladi Združenih držav Amerike) je izjavil, da so napadi moških partnerjev najpogostejši vzrok poškodb žensk v starosti med petnajstim in štiriinštiridesetim letom. American Medical Association poroča, da bo ena od treh žensk žrtev nasilja moža ali fanta v določenem obdobju svojega življenja. Čustvene posledice partnerjevega nasilja sprožijo več kot četrtino samomorilskih poskusov in so glavni vzrok vseh odvisnosti pri odraslih ženskah. Vladni statistični podatki kažejo na to, da partnerji in nekdanji partnerji vsako leto umorijo 1.500 do 2.000 žensk, kar pomeni več kot eno tretjino vseh ženskih žrtev umorov, in da ti umori skoraj vedno sledijo zgodovini nasilja, groženj ali zalezovanja.

Zloraba žensk vpliva tudi na življenje otrok. Strokovnjaki ocenjujejo, da je pet milijonov otrok na leto priča napadom na njihove matere, kar je izkušnja, ki lahko pusti travme. Otroci, ki so izpostavljeni nasilju doma, so bolj problematični v šoli, imajo težave s koncentracijo, agresijo, zlorabo substanc, depresijo in z mnogimi drugimi vedenji otrok v stiski. Ugotovljeno je bilo, da je zloraba žensk vzrok za približno tretjino razvez med pari z otroki in za polovico razvez, pri katerih je sporno skrbništvo.

Ne glede na to, kako zaskrbljujoči so ti podatki, vemo tudi, da so fizični napadi šele začetek nasilja, ki so mu ženske lahko izpostavljene. Obstaja na milijone žensk, ki niso bile nikoli pretepeene, a so izpostavljene ponavljajočim se verbalnim napadom, poniževanju, spolni prisili in drugim oblikam psihološke

zlorabe, ki jo pogosto spremlja ekonomsko izkoriščanje. Brazgotine zaradi duševne krutosti so lahko tako globoke in dolgotrajne kot rane zaradi pesti ali klofut, vendar pogosto niso tako očitne. In dejansko več kot polovica žensk, ki so doživele partnerjevo nasilje, poroča, da je *čustvena zloraba tista, ki jim povzroča največ trpljenja*.

Razlike med verbalno nasilnimi moškimi in moškimi, ki uporabljajo fizično nasilje, niso tako velike, kot verjamejo mnogi. Vedenje katerega koli tipa nasilneža raste iz istih korenin in poganja ga enako razmišljanje. Tako verbalno kot fizično nasilni moški sledijo podobnim procesom spreminjanja pri premagovanju njihovega nasilja – če se spremenijo, kar pa žal ni običajno. Meje med njimi so lahko zabrisane. Fizično nasilni moški so tudi verbalno nasilni do svojih partneric. Duševno kruti in manipulativni moški pa po navadi postopoma drsijo v uporabo fizičnega ustrahovanja. V tej knjigi se boste srečali s celotnim naborom nasilnih moških, od tistih, ki nikoli ne uporabijo fizičnega nasilja, do tistih, ki so zastrašujoči. Dejstvo, koliko imajo skupnega, vas lahko preseneti.

Ena od ovir za prepoznavanje kronično neprimerne ravnanja v razmerju je, da se večina nasilnih moških preprosto *ne zdi* nasilna. Imajo veliko dobrih lastnosti, vključujoč prijaznost, toplino in humor, zlasti v zgodnjem obdobju odnosa. Prijatelji nasilneža imajo lahko zelo dobro mnenje o njem. Lahko ima uspešno poklicno življenje in nima težav z drogami ali alkoholom. Preprosto ne ustreza nikogaršnji predstavi krute ali zastrašujoče osebe. Torej, ko ženska čuti, da njeno razmerje uhaja izpod nadzora, je malo verjetno, da se ji bo posvetilo, da je njen partner nasilnež.

Znaki nasilja so prisotni in ženska jih po navadi opazi: stopnjuje se pogostost žalitev. Zgodnja velikodušnost se vedno bolj sprevrča v sebičnost. Besedno eksplodira, ko je razdražen ali ko ni po njegovem. Njene zamere nenehno obrača proti njej, kot da je vse njena krivda. Njegovo prepričanje, da bolje kot

ona sama ve, kaj je dobro zanjo, narašča. In v mnogih odnosih je prisotna senca strahu ali ustrahovanja. Ampak ženska vidi tudi, da je njen partner človeško bitje in je lahko na trenutke skrben in ljubeč in ona ga ljubi. Ugotoviti želi, zakaj se njen partner tako razburi, zato da bi mu lahko pomagala prekiniti njegov vzorec vzponov in padcev. Povleče jo v zapletenost njegovega notranjega sveta, ko poskuša odkriti namige, in ko premika delčke v poskusu, da bi sestavila zahtevno sestavljanjo.

Spremembe razpoloženja nasilnežev so še posebno zavajajoče. Iz dneva v dan, celo iz ure v uro, je lahko druga oseba. Na trenutke je agresiven in zastrašujoč, njegov ton je oster, žalitve bruhajo iz njegovih ust, zasmehovanje kaplja iz njega kot voda iz bobna. Ko je v tem razpoloženju, se zdi, da nič, kar ona reče, nima nikakršnega vpliva nanj, razen da ga še bolj razjezi. Njeni argumenti v njegovih očeh ne štejejo nič in vse je njena krivda. Obrača njene besede, tako da ona vedno konča v obrambi. Kot so povedale mnoge partnerice mojih strank: »Ničesar ne morem narediti prav.«

V drugih trenutkih zveni ranjen in izgubljen, lačen ljubezni in nekoga, ki bi poskrbel zanj. Ko prevlada ta stran njegovega značaja, se zdi odprt in pripravljen na zdravljenje. Zdi se, da je opustil svojo obrambo, njegova trda zunanost se mehča in videti je lahko kot ranjen otrok, težak in neprijeten, ampak ljubezniv. Ko ga opazuje v tem razpoloženju, si njegova partnerica težko predstavlja, da se bo nasilnež znotraj njega kdaj vrnil. Pošast, ki prevlada ob nekaterih priložnostih, ni videti v nobeni povezavi z nežno osebo, ki jo zdaj vidi pred seboj.

Prej ali slej se senca nad njim povrne, kot bi živela svoje življenje. Minejo lahko tedni miru, a ne nazadnje je ona zopet napadena. Potem se trudi z napornim razvozlanjem številnih niti njegovega značaja, dokler se ne začne spraševati, ali ni ona tista, s katere glavo ni vse v redu.

Da bi bile stvari še slabše, ima vsakdo, s komer govori, drugačno mnenje o naravi njegove težave in o tem, kaj naj stori

glede tega. Njen duhovnik ji lahko reče: »Ljubezen ozdravi vse težave. Popolnoma mu izroči svoje srce in našel bo boga.« Njen terapevt govori drugačen jezik, rekoč: »V vas sproža močne reakcije, ker vas spominja na vašega očeta, in vi pritiskate na njegove občutljive točke zaradi njegovega odnosa z njegovo materjo. Oba se morata potruditi, da ne bosta izzivala drug drugega.« Prijatelj, zdravljeni alkoholik, ji pove: »On je besen odvisnik. Nadzira te, ker se boji svojih lastnih strahov. Moraš ga pripeljati v program '12 stopnic'.« Njen brat ji pravi: »On je dober človek. Vem, da včasih izgubi živce s tabo – nima ravno preveč potrpljenja –, ampak tudi ti nisi neki glavni dobitek s tem svojim jezikom. Oba se morata potruditi – zaradi otrok.« In potem, kot pika na i na njeno vedno večjo zmedo, lahko sliši glas svoje matere ali šolskega učitelja ali svoje najboljše prijateljice: »Zloben je in nor in nikoli se ne bo spremenil. Vse, kar želi, je, da bi te prizadel. Pusti ga zdaj, preden ti naredi še kaj hujšega.«

Vsi ti ljudje poskušajo pomagati in vsi govorijo o istem moškem. Ampak on je z vsakega zornega kota videti drugačen.

Ženska, ki živi z nasilnim moškim, ve, da ni preprostih odgovorov. Prijatelji ji pravijo: »On je zloben.« Ampak ona ve za veliko trenutkov, ko je bil dober z njo. Prijatelji govorijo: »Do tebe se tako obnaša zato, ker ve, da se lahko izmaže. Nikoli ne bi pustil(a), da kdo tako ravna z *mano*.« Ampak ona ve, da se takrat, ko se postavi zase, on odzove tako, da postane še bolj jezen in še bolj zastrašujoč. Ko se mu upre, jo on kaznuje – prej ali slej. Prijatelji ji pravijo: »Pusti ga.« Ampak ona ve, da to ne bo tako preprosto. Obljubil bo, da se bo spremenil. Pridobil bo prijatelje in sorodnike, da jim ga bo žal, in jo prisilil, da mu da še eno priložnost. Postal bo depresiven, ji povzročal skrbi, ali bo z njim vse v redu. In odvisno od tega, kakšen tip nasilneža je, se ona lahko zaveda, da bo postal nevaren, ko ga bo poskušala zapustiti. Lahko jo skrbi tudi, da ji bo skušal vzeti otroke, kot poskušajo nekateri nasilneži.

Kako naj si zlorabljenka ženska iz te zmede ustvari razumno sliko? Kako lahko pridobi dovolj poglobljen vpogled v vzroke njegovih težav, da bi vedela, katero pot izbrati? Vprašanja, s katerimi se sooča, so izredno pomembna.

PET UGANK

Strokovnjaki, ki so specializirani za delo z nasilnimi in nadzirajočimi moškimi, so se prav tako morali soočiti z vso to zmedo pri delu. Bil sem direktor prvega programa svetovanja v ZDA – in morda na svetu – za nasilne moške. Ko sem pred petnajstimi leti začel voditi skupine za nasilneže, so bili zame prav tako skrivnostni, kot so za ženske, s katerimi živijo. Skupaj s sodelavci smo morali sestaviti sliko iz čudnih namigov, s katerimi so se soočale Kristen, Barbara in Laura. Nekatero teme smo znova in znova srečevali v zgodbah naših strank, vključno z naslednjo.

NJEGOVA RAZLIČICA ZLORABE JE DALEČ STRAN OD NJENE.

Moški, po imenu Dale, v srednjih tridesetih letih, se je takole predstavil, ko je vstopil v mojo skupino za nasilne moške:

Moja žena Maureen in jaz sva bila skupaj enajst let. Prvih deset let sva imela dober zakon in ni bilo nobenih težav z zlorabo ali nasiljem ali čemer koli. Bila je čudovita ženska. Potem pa se je približno pred letom dni začela družiti s to psico po imenu Eleanor. Nekateri ljudje preprosto ne morejo prenesti, da bi nekdo drug bil srečen. Ta punca je bila samska in je bila očitno ljubosumna, da je Maureen v dobrem zakonu, zato se je odločila, da ga uniči. Nihče ne more shajati z Eleanor, zato seveda nima nobenih razmerij, ki bi trajala. Imel sem smolo, da je naletela na mojo ženo.

Torej, ta prasica je začela vlivati veliko slabih stvari o meni v Maureenino glavo in jo obračati proti meni. Maureen govori, da mi ni mar zanjo, da spim z drugimi dekleti, vse vrste laži. In dosegla je, kar je hotela, ker sva se zdaj z Maureen začela spuščati v nekatere zlobne prepire. V zadnjem letu se sploh nisva razumela. Maureen sem povedal, da ne želim, da se družim s to punco, vendar me ne posluša. Z njo se dobiva za mojimi hrbtom. In glej, nisem tukaj, da bi kaj skrival. Naravnost bom povedal, da je res, da dvakrat ali trikrat v tem letu nisem več prenesel vseh obtožb in vpitja in sem jo klofnil. Potrebujem pomoč, ne bom zanikal. Moram se naučiti, kako se bolje spoprijeti s stresom; ne želim, da bi me aretirali. In morda še vedno lahko ugotovim, kako prepričati Maureen, naj ne zavrže najinega zakona, ker glede na to, kako se zadeve razvijajo, bova v šestih mesecih razvezana.

Vedno izprašam partnerico vsake moje stranke v najkrajšem možnem času po tem, ko se ta vključi v program. Nekaj dni kasneje sem Maureen poklical po telefonu in slišal njeno zgodbo:

Dale je bil krasen, ko sem ga prvič srečala, toda do takrat, ko sva se poročila, je že bilo nekaj narobe. Preklopil je od razmišljanja, da sem popolna, do nenehnega kritiziranja; v strašno slabo razpoloženje so ga spravljale popolnoma nepomembne stvari. Nisem mogla ugotoviti, kako ga pripraviti do tega, da bi se počutil bolje. Le nekaj mesecev po poroki me je prvič porinil in po tem je eksplodiral približno dvakrat do trikrat na leto. Po navadi je kaj zlomil ali dvignil pest, nekajkrat pa me je potisnil ali klofnil. Nekaj let tega ni počel in mislila sem, da je vsega konec, ampak potem se je ponovilo – prihajalo je nekako v valovih. In vedno, vedno me je poniževal in mi govoril, kaj naj naredim. Ničesar nisem mogla narediti prav.

Kakor koli že, pred približno letom dni sem spoznala novo prijateljico, Eleanor. Začela mi je pripovedovati, da je to, kar